

AUGUSTISSIMI REGIS WÜRTTEMBERGENSIS

**GUILIELMI
FESTUM NATALITIUM**

DIE XXVII SEPT.

POST CONCIONEM SACRAM

IN AULA NOVA

ORATIONE SOLENNI CELEBRANDUM

INDICIT

RECTOR ET SENATUS

LITERARUM UNIVERSITATIS TUBINGENSIS

J. L. Tafel

P R A E M I T T I T U R

DE COLLECTIONIBUS QUIBUSDAM JURIS GRAECORUM CANONICI
TUBINGENSIBUS

NOTITIA LITERARIA

TUBINGAE

APUD ERNESTUM EIFERTUM

MDCCCXXVII

27

AGRICULTURE AND FORESTRY

QUINCE

FESTUM NATALITIA

THE YEAR 1911

BY THE EDITOR

OF THE

ORATIONE SOLEMNI CETERANUM

1911

FRONTIS PAGES

THE EDITOR'S PREFACE

THE EDITOR'S PREFACE

THE EDITOR'S PREFACE

THE EDITOR'S PREFACE

Nostrae aetatis non ultima laus ea esse videtur, quod veterum monumentis, quae dudum cognita feruntur, non contenta, alia atque alia sedulo anquirat, ex quibus suam orbis antiqui cognitionem vel uberiores efficere possit, vel accuratorem.

Quod studium eventu suo nequaquam caruisse, neminem latet, eruditionis, immo humanitatis studiosum. In lucem protracta artis monumenta, uno admirantium ore excepta religioseque salutata; protracti scriptores, non prima quidem praestantiae nota insignes, nihilominus ita comparati, ut doctorum desideriiis aliquammultis satisfacere posse videantur.

In hoc certamen Nostrates quoque descendere posse, nuperrime a nobis editus scriptor ostendit, extremi imperii orientalis orator politicus.

Nunc animus est, Lectores, ejusdem imperii primum aevum lustrando brevem succinctamque narrationem instituere

DE COLLECTIONIBUS QUIBUSDAM JURIS GRAECORUM CANONICI
TUBINGENSIBUS.

Habet bibliotheca nostra codices duos manu scriptos, alterum folii forma, ut aiunt, majoris exaratum, alterum octavo minore. Chartaceus uterque, recens, nec satis diligenter scriptus. Minoris charta laevigatissima, majoris vulgata.

I.

Major, signatus Mscpt. N. 195. Cab. 1., primo continet JOANNIS SCHOLASTICI (tempore Justiniano archiepiscopi Constantinopolitani) Collectionem

LXXXVII canonum, s. capitulorum, quam posteriorem denominationem Bienero V. ill. placere videmus in libris nuper ab ipso editis: *Geschichte der Novellen Justinian's* p. 167. all. De collectionibus canonum ecclesiae graecae schediasma litterarium p. 67. Sequitur in eodem codice ejusdem scribae manu HARMENOPULI epitome canonum, pridem edita, cum scholiis. Fuit quondam is codex Martini nostri Crusii, quod idem testatur pag. 1: „Accepi ego M. Martinus Crusius 11 die Septembris 1578 Tybingae: mittente venerabili M. Israele Wielando, Lauffae Ecclesiam Christi regente: qui nactus erat Spiraе, ex libris D. Sim. Schardii *Jurisc. Manaplov*, ibi aliquando Camerae Imp. Assessoris.“ Haec Crusius; de Schardio autem v. JÖCHERI *GelehrtenLexicon* v., et HUGONIS *Compend. d. Litterär-Geschichte*. Ed. II. §. 277.

Priorem collectionem (s. LXXXVII Capitula) Joanni tribuendam esse, post Assemanum (*Biblioth. jur. orient. T. III. p. 450.*) victricibus rationibus monstravit Bienerus in *Geschichte der Nov. Just.* p. 169 sq., qui scriptor accuratam ibidem horum Capitulorum descriptionem dedit (p. 167—173); cui unum hoc a nobis adjiciendum videtur. Post titulum Collectionis, inscriptiones singulorum canonum praefationemque sequitur in nostro codice

Ἄυτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος Ἰουστινός εὐσεβέστατος Αὐγουστος Ἐπιφανὴς τῶ ἀγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Justinii nomen scribae manus emendavit, scribendo Ἰουστινιανός.

Joanneae Collectionis rubricas ab Assemano et Bienero, capitula ejusdem XXI a Justellus typis vulgata constat. Integra collectio, plurimis antiquior, cujus tamen plurimae partes in senioris aevi collectiones transiisse dicuntur, in codicibus latet, de quibus v. *Bien. l. c. p. 167.*

Quare operae pretium videtur, e nostro codice Capitula quaedam, quae neque Justellus, neque Assemanus edidit, emendatiora, si fieri poterit, typis vulgare.

[Κ. XX.]

Περὶ τοῦ μὴ πέρα τοῦ μέτρου χειροτονεῖν κληρικούς, ἢ κατατάσσειν
ἀδικήσας *).

Κ'. Μὴ δεῖν πέρα τοῦ δέοντος χειροτονεῖν κληρικούς, ἀλλ' ἐγνωσμένον εἶναι τὸν ἀριθμὸν
κατὰ τὸν ἀρχαῖον κανόνα· ὃ δὲ κατὰ ταῦτα ποιῶν. ἑαυτῷ τὸν κίνδυνον καὶ τὴν δαπάνην ἐξ
οἰκείας περιουσίας, ὃ τε ἐπιχορηγήσας οἰκονόμος, καὶ ὃ τοῦτο ἐπιτρέψας ἐπίσκοπος, ἐπιγράψαι
μήτε δὲ πάλιν ἐξεῖναι ἀδικήσοντας τινὰς χειροτονεῖν ἢ κατατάσσειν. Εἰ δὲ προέφθασέ τις πέρα
τοῦ μέτρου τῆς προσόδου τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας, ἐγκατατάξας ἐκ παντὸς ἱερατικοῦ βαθμοῦ,
ἐπὶ σχήματος μένειν τοὺς ἄντας, ἄχρις ἂν εἰς τὸν [τὸ] ἀρχαῖον καὶ σύμμετρον τὸ κατὰ τὴν ἐκκλη-
σίαν τάγμα περισταίῃ, ἵνα καὶ τοῖς οὖσι κληρικοῖς καὶ τοῖς προσιοῦσι κέρησιν ἰκανὴ ἔσται ἢ
ἐκκλησία ἐπιχορηγηθῇ. Ἄδειαν δὲ δίδομεν πᾶσιν, ὅποιός ποτε τάξει καθεστήσασι καὶ σχήματι
βίω, θεωρήσας τι τῶν παραβαινόμενων, μηνύειν ἡμῖν.

[Κα'. XXI.]

Περὶ τοῦ μηδένα δανείζοντα γεωργῷ κρατεῖν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ
πόσους **) ὀφείλει τόκους καρποῦσθαι.

Κα'. Μὴ δεῖν τὸν δανείζοντα γεωργῷ κρατεῖν τὴν ἐκείνου γῆν, λαμβάνειν δὲ τόκον δια-
παντὸς τοῦ ἔτους νομίσματος κεράτιον ἓν· εἰ δὲ σίτος τὸ δανεισθέν, ὀγδόην μοῖραν μοδίου ἐφ'
ἐκάστῳ μοδίῳ.

Ἔστι ἢ πλάνη τοῦ συμβολαιογράφου τὰς διαθήκας οὐκ ἀδικεῖ.

Ἔστι ὁ λέγων, τινὰ μὴ ἀγνοεῖν, αὐτὸς συνίσταται τὸ ἐκεῖνον μὴ εἰδέναι.

Ἄλλη διάταξις περὶ ἐκκλησιῶν ***) κανόνων καὶ προνομίων.

*) Priori e eadem, ut videtur, manu superscriptum e. In rubricis capitum, operi praemissis, legitur: ἀδικήσοντας· τὸν δὲ ταῦτα παραβάσαντα ἐξεῖναι πάντα κείσθαι καὶ αὐτόν. Haec graeca non valde a nostris diversa exhibet quoque Assémanus Biblioth. jur. orient. T. III. p. 453.

**) Rubr. capp.: πόσων τέκων. Non aliter Assémanus l. c. p. 453.

***) Recentiori manu superscriptum [ἐκκλησι]αστικῶν.

[Κβ. XXII.]

Περὶ τοῦ τάξιν νόμον*) ἐπέχειν τοὺς κανόνας τῶν ὁσυνόδων, καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς **) ὅρους τὰς δικαιοδοσίας τῶν πατριαρχῶν καὶ ἐπαρχιῶν φυλάττεσθαι.

Κβ. Θεσπίζομεν τοίνυν, τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἁγίους ἐκκλησιαστικούς κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας, τουτέστι τῶν ἐν Νικαίᾳ τῇ, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντίνου πόλει τῶν ῥν πατέρων, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης, ἐν ἣ Νεστόριος κατεκρίθη, καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ὁμοίως. Τῶν γὰρ προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων τὰ δόγματα κατὰ τὰς θείας γραφὰς φυλάττομεν, καὶ διὰ τοῦτο θεσπίζομεν κατὰ τοὺς αὐτῶν ὅρους τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρότερον εἶναι πάντων τῶν ἱερέων, τὸν δὲ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντίνου πόλεως, τῆς νέας Ῥώμης, δευτέραν ἔχειν τάξιν μετὰ τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης τῶν δὲ ἄλλων ἀπάντων προτιμᾶσθαι τὸν μακαριώτατον ἐπίσκοπον τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, τῆς ἡμετέρας πατρίδος, καὶ ἔχειν αἰεὶ ὑπὸ τὴν οἰκείαν δικαιοδοσίαν τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν.

[Κγ. XXIII.]

Περὶ τοῦ μὴ βαρύνεσθαι κτήσεις εὐαγοῦς οἴκου ῥυπαρεῖν λειτουργίας, ***) χωρὶς ὁδοστρωσίας ἢ γεφυρῶν οἰκοδομῆς.

Κγ. Θεσπίζομεν, φυλάττεσθαι πρὸς τούτοις καὶ πάντων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἄλλων σεβασμίων οἴκων τὰς κτήσεις, μὴ ῥυπαρὰς λειτουργίας ἢ ἐκστραόρδινα οἰαδῆποτε ὑπομένειν εἰ μέντοι ὁδοστρωσίας, ἢ γεφυρῶν οἰκοδομῆ ****) ἢ ἀνανεώσεις *****) χρεῖα γένηται, κατὰ μίμησιν τῶν κτητόρων τὸ τοιοῦτον ἔργον καὶ τὰς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἄλλους σεβασμίους οἴκους πληρῆν.

*) Rubr. capp. et Assem. l. c. p. 454 recte νόμων.

**) Rubr. capp. et Assem. ibidem αὐτῶν. Cfr. infr.

***) Rubr. capp.: λειπαραῖς λειτουργίαις. Lege ῥυπαραῖς, coll. Assem. l. c. p. 454. Cfr. infr.

****) L. οἰκοδομῆς.

*****) L. ἀνανεώσεως.

[Κβ. XXIV.]

Περὶ τῆς κορισθείσης τοῖς εὐαγέσιν οἰκοῖς τῶν μ' ἑτῶν παραγραφῆς,
καὶ τῆς τῶν ληγάτων καὶ κληρονόμων *) ἀπαιτήσεως.

Κδ. Ἀντὶ δὲ τῶν χρονίων παραγραφῶν τῶν δέκα καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα ἐνιαυτῶν,
καὶ ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι σεβασμίοις οἰκοῖς μόνην τὴν τῶν μ' ἐνιαυτῶν
παραγραφὴν ἀντιθέσθαι προστάττομεν, τοῦ τοιοῦτου Φυλαττομένου καὶ ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῶν
ληγάτων καὶ τῶν κληρονομιῶν τῶν εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλιμπανομένων.

[Κβ. XXV.]

Περὶ τῶν διατυπούντων ἐν διαθήκαις πρᾶξιν εὐσεβῆ **) προελθεῖν, καὶ ὅτι
ἀμελούντων τῶν κληρονόμων ἐπὶ τῶν κατὰ χώραν ἐπισκόπων ἀναγκασθή-
σονται, εἰ καὶ ***) μάλιστα παρὰ τῶν διαθεμένων ἢ δωρημάτων ****)
ἀπηγορεύθη αὐτοῖς.

Κε. Εἴ τις κατασκευὴν σεβασμίου οἴκου, εὐκτήριου, ἢ ξενῶνος, ἢ πτωχείου, ἢ ὀρφανοτροφείου,
ἢ νοσοκομείου, ἢ ἄλλου σεβασμίου οἴκου ἐν τελευταίᾳ βουλήσει γενέσθαι διατυπώσει, τὸ εὐκτήριον
μὲν εἰσω πέντε ἐνιαυτῶν πληροῦσθαι κελεύομεν, πρόνοια τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου καὶ
τοῦ ἀρχοντος καὶ εἰ μὲν αὐτὸς ὁ διαθέμενος ὀρίζει τοὺς ὀφειλοντας ξενοδόχους, ἢ πτωχοτρό-
φους, ἢ ἄλλους τοιοῦτους διοικητάς, εἴτε τοῖς ἰδίοις κληρονόμοις τὴν τοιαύτην ἐπιλογήν παρ-
σχῶσι, κελεύομεν τρόποις ἅπασι τοῖς κληρονόμοις τὰ διατυπωθέντα πληροῦν, τῶν κατὰ τόπων
ἐπισκόπων ἐποπτευόντων, εἰ κάλως ἢ διοίκησις προβαίνει, καὶ εἰ εὐρῶσι μὴ χρησίμους εἶναι
τοὺς διοικητάς, ἀδειαν ἔχει ****) , ἀνευ ζημίας ἄλλους ἀντ' αὐτῶν ἐπιτηδείους ποιῆσαι. Ἐν ταῖς
τοιαύταις γὰρ πάσαις εὐσεβεῖσι βουλήσεσι τοὺς ὀσιωτάτους τῶν τόπων ἐπισκόπους βουλεύονται προ-
νοεῖν, ὥστε πάντα κατὰ τὴν τῆς τελευτήσαντος βούλησιν προβαίνειν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα παρὰ τῶν
διαθεμένων ἢ δωρησαμένων ἀπηγορεύθη αὐτοῖς ἔχειν πρὸς ταῦτα τισι μετουσίαις. Εἰ δὲ εἰ
ταῦτα κελευσθέντες ποιῆσαι ἅπαξ καὶ δις παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῶν τόπων καὶ τῶν τούτου

*) Rubr. capp. et Assem. l. c. κληρονομιῶν. Cfr. infr.

**) Rubr. capp. εὐσεβεῖ. Pro προελθεῖν Bienerus προσελθεῖν.

***) Rubr. capp.: τὰ μάλιστα. Cfr. infra.

****) Rubr. capp.: δωρησαμένων. Cfr. infr.

*****) L. ἔχειν.

οικονόμων διὰ δημοσίων προσώπων ὑπομνησθέντες ἐπέβουται τὰ διατυπωθέντα πληρῶσαι, κελύμεν ταύτους ἅπαν τὸ κέρδος τὸ καταλειφθὲν αὐτοῖς παρὰ τοῦ ταῦτα κελύσαντος ἀπολλῆναι, τοὺς δὲ ὀσιωτάτους ἐπισκόπους τῶν τόπων πάντα τὰ πράγματα πάσαις ὡς εἴρηται ταῖς εὐσεβέσιν αἰτίαις ἀφορισθέντα μετὰ καρπῶν καὶ ἐκπαυξήσεων τοῦ μέσου χρόνου καὶ τοῦ μνημονευθέντος κέρδους ἐκδικεῖν, καὶ ἅπερ ὁ διαθέμενος διατύπτωσι, πληρῶν καὶ παντὶ δὲ ἐτέρῳ ἄδεια ἔστω, τὴν τοιαύτην ζήτησιν κινεῖν, καὶ σκυδάζειν, ἵνα τρόποις ἅπασιν αἱ τοιαῦται εὐσεβεῖς αἰτίαι πληρωθῶσιν. Εἰ δὲ ὁ κληρονόμος τὰ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλειμμένα μὴ πληρῶσῃ, λέγων, τὴν καταλειφθεῖσαν αὐτοῦ περιουσίαν μὴ ἀρκεῖν, ταύταις κελύμεν, παντὸς τοῦ Φαλκιδίου μέρους σχολάζοντος ὅσον δήποτε εὐραθῆ, ἐν τῇ τοιαύτῃ οὐσίᾳ προχωρεῖν προνοία τοῦ ὀσιωτάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου εἰς τὰς αἰτίας, ὡς καταλείπεται.

[Κή. XXVIII.]

Περὶ τῶν τὰ ψηφίσματα τῶν ἐπισκόπων ἐπιδιδούντα *), ὅπως
χρηῆ **) γενέσθαι ***).

Κή. Περὶ διοικήσεως καὶ προνομίων καὶ ἄλλων διαφόρων κεφαλαίων, εἰς τὰς ἀγιωτάτας ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἄλλους εὐαγεῖς οἴκους ἀνηκόντων, ἤδη μὲν τινα διετυκώσαμεν ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος τὰ περὶ τῶν ὀσιωτάτων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ μοναχῶν, πρῶτον ἐν διαφόροις διατάξεσι διατυπωθέντα μετὰ τῆς προσηκούσης παραινήσεως τῶ δὲ ****) περιλαβεῖν τῶ νόμῳ συνειδόμεν.

Θεσπίζομεν τοίνυν, ὡς αἰεὶ ἀνὰ χρεια γένηται, ἐπίσκοπον χειροτονηθῆναι, τοὺς κληρικούς καὶ τοὺς τῆς πόλεως ἐπὶ τρισὶ προσώποις ψηφίσματα ποιεῖν, προκειμένων τῶν ἀγίων εὐαγγελίων, κινδύνῳ τῶν ἰδίων ψυχῶν, ὡς οὐ διὰ δόσιν, ἢ ὑπόσχεσιν, καὶ τὰ ἐξῆς, ἀλλ' εἰδότες αὐτοὺς τῆς ὀρθῆς καὶ καθολικῆς πίστεως, καὶ σεμνοῦ βίου, καὶ γράμματα εἰδέναι, τούτους ἐπελέξαντο, καὶ ὅτι οὐδὲ γαμετὴν οὐδὲ παῖδας κέκτηνται, ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν τις ἐξ αὐτῶν γαμετὴν ἔσχε, καὶ αὐτὴν μίαν καὶ πρώτην καὶ οὐκ ἀπηγορευμένην νόμοις ἡμῶν ἢ ἱεροῖς

*) Rubr. capp.: ἐπιδιδόντα. Lege ἐπιδιδόντων. Assem. I. c. ἐπιδιδούντων.

**) Rubr. capp.: δεῖ.

***) In marg. additum recentiore manu: ἴσον θείας διατάξεως, ἧς ἡ ἀρχή. Cfr. similia apud Assemanum I. c.

****) I. τῶ δὲ.

κανόσι, καὶ οὐδὲ βουλευτὴν ἢ ταξεωτὴν τοῦτον εἶναι γινώσκουσιν, ἢ εἴπερ βουλευτικῇ ἢ ταξεω-
 τικῇ τύχῃ ὑποκείμενος, οὐχ ἦττον ἢ ἐνιαυτῶν ἐν μοναστηρίῳ μοναχικὸν βίον ἐκινήρατο, καὶ
 ὅτι οὐχ ἦττον ἢ ἐνιαυτῶν τῆς ἡλικίας ἔχει τὸ ἐπιλεγέν πρόσωπον, ἵνα ὁ βελτίων χειροτονη-
 θεῖται κινδύνῳ τοῦ χειροτονοῦντος. Οὕτω μὲν τοὶ τὸν ἐλευθερωθέντα τῆς βουλῆς τὸ τέταρτον
 τῆς ἰδίας περιουσίας ἐαυτῶ παρακατασχεῖν, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῇ βουλῇ καὶ τῷ δημοσίῳ.
 Διδόσμεν δὲ ἄδειαν τοῖς τὰ ψηφίσματα ποιουμένοις, εἴτινα κοσμικὸν δίχα βουλευτοῦ ἢ ταξεω-
 τοῦ ἄξιον εἶναι νομίσωσι, τὸν τοιοῦτον ἅμα ἄλλοις δύο κληρικοῖς ἢ μοναχοῖς ἐπιλέξασθαι· καὶ
 οὕτω τοῖς κληρικοῖς οὐκ ἔλαττον τριῶν μηνῶν αὐτὸν συναριθμηθέντα, καὶ τοὺς ἀγίους κανόνας
 καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας λειτουργίαν διδάχθέντα χειροτονηθῆναι.

II.

Minor codex, quem supra descripsimus, praeter monachica quaedam, *)
 reliquis tractatibus intermixta, tres habet collectiones juris canonici, quas
 deinceps describemus. Notatur hic liber: Jus canon. byz. Infra: u. u. 154.
 Fuit Martini Crusii, qui p. 9. post primum tractatum monachicum haec
 scripsit: „Εὐχαί, vel εὐχολόγιον. Donavit mihi M. Martino Crusio Tybingae
 18 Jul. 1597. hunc librum ὁ ὁσιώτατος κύριος Συμεὼν Calogerus, ex Monasterio τῆς
 ἁγίας ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς, in Chimara, regione Macedoniae.“

Sequitur Collectionum hujus codicis canonicarum accuratior descriptio.
 Sunt autem tres.

*) Tria sunt ista monachica. I. (p. 1—8.) Λόγος περὶ μετανοίας. Initium: Ἀναχωρητὴς τις ἦν ἐν τινι
 τόπῳ ἐπὶ τὸ τῆς ἐρήμου μέρος. Finis: Καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν συγχάρησιν διδόντος. II. Tractatus sine titulo
 (p. 29—56), cujus initium: Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὀφείλει εἶναι τύπος ἀγαθῶς
 τῶν πάντων καὶ ἐγκρατῆς. Finis: Κακοπάθειαν μετέναι, ἀγωγῇ τοιαύτῃ προσήκουσαν. Est, sic videtur,
 viri sancti cum discipulo colloquium asceticum. III. Tractatus περὶ μαλακίας (p. 149—154).
 Initium: Ὁ μαλακίαν πράξας, ξηροφαγεῖτω ἡμέρας τεσσαράκοντα. Finis: Ἴνα μὴ τὸ δοκοῦν ἀγαθὸν ἢ
 πονηρὸν, καὶ ἁμαρτία γίνηται. Fuit is tractatus majoris libri pars. In margine enim conspiciuntur
 titulorum numeri ὦζ, ὧη, ὧθ, ξα, ξα, ξβ, ξγ.

I. Συνοδικοί και ἀποστολικοί κανόνες, και τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Hunc titulum, post rubricas demum (p. 58) occurrentem, Collectioni nos imposuimus. Jamque primo loco rubricae conspiciuntur CCXXXIV (p. 11—28). Sequuntur ipsi canones p. 58—147. Apponimus rubricas viginti priores, et viginti posteriores; ipsae autem rubricae inscribuntur: Πίναξ ἀκριβῆς τοῦ παρόντος νομίμου, ὅπως τὸ ζητούμενον εὐρῆς ἐυκόλως.

Rubricae viginti priores.

- α. Περὶ τῶν χειροτονοῦντων παρ' ἐνορίας [ὑπερορίαν, coll. p. 58].
- β. Περὶ τῶν ἐν χρήμασι χειροτονοῦντων.
- γ. Περὶ ἱερωμένων, εἰάν τύψη πιστὸν ἢ ἄπιστον.
- δ. Περὶ κληρικοῦ τοῦ διδόντος ἐγγύας.
- ε. Περὶ κληρικοῦ, εἰάν ἐπίσκοπον κατὰ πρόσωπον ἀρχόντων ὑβρίσῃ.
- ς. Περὶ κληρικοῦ, εἰάν βάλῃ ἄρχοντα ἢ αὐθέντα εἰς παράκλησιν μητροπολίτου.
- ζ. Περὶ ἐκουσίου Φόνου.
- η. Περὶ ἀκουσίου Φόνου.
- θ. Περὶ τῶν ληστὰς φονευόντων και εἰς πόλεμον ἀπερχομένων.
- ι. Περὶ ἱερέως Φόνου κατεργασαμένου.
- ια. Περὶ τοῦ τὸν Χριστὸν ἐκουσίως ἀρνησαμένου χωρὶς ἀνάγκης.
- ιβ. Περὶ ἐκουσίας ἀρνήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν διὰ βασάνων.
- ιγ. Περὶ γοήτων και μάγων και μάντεων και κηροχυτῶν και μολυβδοχυτῶν.
- ιδ. Περὶ ἱερέως μαντευτοῦ.
- ιε. Περὶ τῶν ἀπερχομένων ἐπὶ μαντεύματα.
- ισ. Περὶ τῶν ἀπερχομένων εἰς τὰς Ἀιγυπτίαις διὰ μαντείας.
- ιζ. Περὶ τῶν μαντευσόμενων διὰ κριθῶν και κοκκίων.
- ιη. Περὶ τῶν βασταζόντων φυλακτὰ ἀποβότανα ἢ ἄλλο τι, ἢ βάμματα τοῖς παισὶ και τοῖς ζώοις αὐτῶν ἐπιθετούσιν [ἐπιθετούντων] διὰ βασίκανον.

- ιθ. Περὶ τῶν καλοσαμῶνων μάγας πρὸς βλάβην ἀνθρώπων.
κ. Περὶ τῶν ἀρκοῦδας ἢ ἄλλα θηρία συρομένων εἰς καίγνιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλάβην τῶν ἀπλουστέρων ποιούντας [ποιούντων], καὶ ἄλλων κλειστων κακαποιῶν μαντευμάτων.

Rubricae viginti posteriores.

- σις. Περὶ ἱερέως βαπτίσαντος μετὰ τὸ φαγεῖν ἀνευ ἀνάγκης, ἢ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ.
σιζ. Περὶ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, πότε ὀφείλει γίνεσθαι.
ση. Περὶ ἱερέως θέλοντος βαπτίσει τὸ παιδίον του, εἰάν οὐκ ἔστιν ἄλλος ἱερεὺς.
σιθ. Περὶ ἱερέως θέλοντος εὐλογῆσαι τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, μὴ ὄντος ἄλλου ἱερέως.
ση. Περὶ πόσας προσφοράς προσκομίζειν δεῖ.
σκα. Περὶ διακόνου, πῶς οὐκ ἐπαίρει μερίδα.
σκβ. Περὶ τοῦ μὴ εὐλογεῖν τὸν ἱερέα ἐν τῇ προθέσει, ὅταν λέγει τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως.
σκγ. Περὶ τῶν μὴ νηστεύοντων τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν καὶ πᾶσαν τετράδα καὶ παρὰ [sic] χωρὶς ἀσθενείας.
σκδ. Περὶ μοναχῶν, ὅτι καὶ τὰς δευτέρας φυλάττειν δεῖ, ὡς καὶ τὰς τετραδοκαρασκευάς.
σκε. Περὶ τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων καὶ τῶν Χριστοῦ γεννῶν, εἰ ἔξεστι καταλύσαι.
σκς. Περὶ τῆς ἡμέρας τῶν Φώτων εἰ χρὴ καταλύσαι.
σκζ. Περὶ τῆς ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ τὸν Σεπτέμβριον.
σκη. Περὶ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, πῶς χρὴ νηστεύειν καὶ διαιτᾶσθαι ἐν αὐτῇ ἐν τῷ γεύματι.
σκθ. Περὶ τοῦ πότε ἐσθίωμεν ὄψάριον ἐν τῇ μεγάλῃ μῆ.
σλ. Περὶ τοῦ ἐσθίουτος ὄψάριον τοῦ Λαζάρου.
σλα. Περὶ τῆς νηστείας τῶν Χριστοῦ γεννῶν, τῶν ἀγίων ἀποστόλων καὶ τῆς Θεοτόκου, τὸ δωδεκαπενταύγιστον.
σלב. Περὶ τοῦ ποῦ καὶ πότε καταλύεται ἡ νηστεία τῶν τετραδοκαρασκευῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ.
σλγ. Περὶ τοῦ πότε καὶ πῶς ὀφείλουσιν οἱ ὀρθῶς βιοῦντες Χριστιανοὶ μεταλαμβάνειν.
σλδ. Περὶ πνευματικῆς συγγενείας.
σλε. Περὶ ἐτέρας πνευματικῆς συγγενείας.

Sequuntur p. 58—147 ipsi canones, neque rubricarum semper ordine, neque omnes, sic videtur, in rubricis promissi. Initium: Ὁ χειροτονῶν ὑπερορίαν. Finis: Χριστόμενος αὐτό. De auctore hujus Collectionis, nec non de tempore, quo facta est, nihildum nobis licuit exputare.

II. Tractatus XVI paginarum (p. 157—172), sine Titulo, quem tamen hunc fuisse auguramur: De cognatione et de gradibus prohibitis. Initium: Ἡ συγγένεια διαιρεῖται εἰς πέντε τάξεις· πρώτην, τὴν ἐξ αἵματος· δευτέραν, τὴν ἐξ ἀγχιστείας, ἣγουν τῆς κοινῶς λεγομένης συμπενθερίας· καὶ τρίτην, τὴν ἐκ τριγενείας, συμπενθερίαν ὑπάρχουσαν καὶ αὐτήν, ἐκ τριῶν γενῶν· τετάρτην, ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος· καὶ πέμπτην, τὴν ἐξ υἰοθεσίας, ἣτις γίνεται μετὰ εὐχῶν ἱερῶν. Καὶ ἡ μὲν ἀφ' αἵματος καὶ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος καὶ τῆς υἰοθεσίας, ἐπίσης κωλύονται εἰς τοὺς κατιόντας, μέχρις ἑβδόμου βαθμοῦ καὶ λύεται εἰς τὸν ὄγδοον· θεωροῦνται δὲ καὶ οἱ βαθμοὶ ἀκριβῶς. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐξ ἀγχιστείας οὐ χρεῖα ὑπάρχει βαθμῶν, ἀλλὰ θεωρεῖται μόνον τὸ ἀσύγχυτον· λύεται γὰρ καὶ ἕκτος, καὶ κωλύεται καὶ ἑβδομος, καθὼς μέλλομεν ἔμπροσθεν δηλῶσαι, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τριγενείας· καὶ ἐπειδὴ ἐδείξαμεν, ὅτι πέντε συγγένειαι ὑπάρχουσιν, εἶπωμεν πρῶτον περὶ τῆς ἐξ αἵματος. Jam sequuntur quinque promissa capita.

Finis: Ἦδη δὲ καὶ τὰ τούτων διαγράμματα σχεδιάσωμεν. Quo promisso num steterit auctor, ignoramus. De collectionibus Nostrae similibus videndus BIENERUS in schediasmate literario de Collectionibus canonum ecclesiae graecae, p. 69 sq. Tempus et auctor nostri libelli nos latet.

III. Κεφάλαια διάφορα καὶ ἐκλογαὶ ἐξ ἐτέρων κανόνων τοῦ νόμου:

I. e. Capitula varia et excerpta ex aliis Canonibus legis.

Sunt paginae XCIV (p. 181—274), simillimā ei, qua primi tractatus rubricae, manu exaratae, multis scribendi compendiis. Formam consiliumque cum auctore libri aperit inscriptio, summo paginae primae margini imposita:

Αἱ ἐρωταποκρίσεις αὐταὶ αἱ πλεῖστα εἰσὶ τοῦ ἀγιοτάτου πατριάρχου κυρίου Μάρκου Ἀλεξανδρείας. Habemus ergo plurimorum auctorem, Marcum, Alexandriae patriarcham. Jam vero, quod formam libri erotematici attinet, primo capitula extra ordinem e Marco repetita conspiciuntur, secundum quae omnis quaestionum rponsorumque farrago dispescitur. Ea forma brevi post (p. 199) deserta, redit in fine libelli (p. 246 sqq.). In media illa parte, ubi canones varii generis simpliciter, non interrogando respondendoque, repetuntur, saepius occurrit Zonarae et Balsamonis ἐρμηνεία, etc. In ultimâ (erotematica) parte (p. 268) occurrit Domini Symeonis Thessalonicensis interrogatio περὶ ἱεροσύνης. Initium (p. 191): Κεφάλαιον αὐν. Ἱερεὺς εἰάν ἐξ ἀμελείας χύσῃ τὰ ἅγια δῶρα, ἔχει ἐπιτίμιον χρόνους τρεῖς κ. τ. λ. Ἐρώτησις· εἰάν ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου ἢ ἐκ τοῦ ἁγίου δίσκου χυθῆ τι κατὰ γῆς, ποίαν τηνικαῦτα ὁ ἱερουργῶν ἀγανάκτησιν ὑπόσθῆσεται; Ἀπόκρισις· Ἐπει ἄλλη δόξα ἐστὶν ἡλίου, καὶ ἄλλη σελήνης, καὶ τῶν κατὰ γῆς χυθέντων ἁγιασμάτων ἐστὶ διαφορά. Εἰ μὲν γὰρ κ. τ. λ. Pag. 183: Ἄλλο κεφάλαιον. Ἐάν ἱερεὺς ἀμελήσῃ τὰ ἐγχειρισθέντα αὐτῷ ἅγια κ. τ. λ. Ibidem Κεφάλαιον ρξά. Ἱερεὺς καρθενεύων φυλαττέσθω ἀπὸ συντυχίας γυναικῶν κ. τ. λ. Finis (p. 274): Καὶ ἐξερεύνησα ἀκριβῶς τὰ βάθη καὶ τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ (sacerdotis eligendi), καὶ εὔρον ἄξιον τῆς ἱεροσύνης. Καὶ μαρτυρῶ αὐτὸν μάλα σαφῶς ἄξιον, εἰς δόξαν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Atque haec quidem hactenus. Nunc enim dicemus, quid huic nostrae descriptioni qualicunque occasionem dederit; eoque dicemus succinctius, quo magnificentior res est, quam ornare quidem dicendo atque illustrare volumus, satisfacere tamen animo voluntatique vix valemus. Instant REGIS AUGUSTISSIMI, PATRIS PATRIAE, sacra natalitia, nullis laeta magis ac festa, quam iis, qui IPSIUS auspiciis tuti beatique, in hac academia, ab ipso auctâ ornatâque, literarum studiis docendo discendove incumbunt.

Hunc diem literarum nostra universitas publicâ oratione, quam

THEOPHILUS LUCAS FRIDERICUS TAFEL,

LITT. ANTIQUU. P. P. O.,

ad recolendam CHRISTIANI FRIDERICI SCHNÜRRERI, nuper
Cancellarii, memoriam habiturus est,

cras, XXVII Sept., post concionem sacram in Aula nova rite solenniterque
celebrabit.

Ad quem actum, votis pro incolumitate Principis patriaeque consecrandum,
proceres civitatis, qui inter nos degunt, generosissimos, commilitones carissi-
mos, omnes rerum nostrarum fautores colendissimos, eo, quo par est, verbo-
rum honore, evocamus invitamusque.

P. P. S. S. rectorali Tubingae a. d. XXVI. Sept. MDCCCXXVII.

